

Prin Decizia nr. 1709 a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române din data de 27 decembrie 1948, a fost aprobat Regulamentul General al Academiei R. P. R. prin care, alături de alte institute de cercetare, a fost înființat și Institutul de Istoria Artei¹.

De la data de 1 martie 1949, acest important institut de cercetări al Academiei Române a început să fie structurat și să funcționeze, în aripa Kretzulescu a Palatului Regal – devenit Muzeul de Artă al R. P. R.. În fruntea sa a fost așezat ilustrul profesor de istoria artei G. Oprescu, personalitate marcantă a cercetării de specialitate care, pentru meritele sale recunoscute, fusese numit, încă din 1931, – la propunerea lui N. Iorga – la catedra de istoria artei de la Facultatea de Filosofie și Litere din București unde, în 1941, a fost înființat un Institut de istoria artei². De atunci, el formase deja o suită de tineri istorici de artă care aveau să continue a-i fi colaboratori la proaspăt-înființatul Institut academic. Prin același regulament, era stipulat ca în funcția de directori ai institutelor de cercetări, să fie desemnați „membri titulari activi sau onorifici ai secțiunii căreia îi aparține institutul”³, iar Oprescu avea această calitate, fiind ales membru corespondent, din 1938 și titularizat chiar în acel an, 1948. Apropierea fizică de muzeu a facilitat contactul direct al cercetătorilor cu opera de artă, ei funcționând și în calitate de muzeografi. De altfel, Oprescu a deținut, din anul 1948, poziția de șef al Secției de artă universală a acestui muzeu. Pentru meritele sale deosebite, pentru opera de largă extindere și diversitate tematică, în 1961, la împlinirea vârstei de 80 de ani, directorul a fost distins cu Ordinul „Steaua Republicii Populare Române”, clasa I⁴.

Cu vasta sa experiență în cercetare, ce acoperea arta populară, arta medievală și aceea a secolului al XIX-lea care a căpătat prioritate în preocupările sale, profesorul Oprescu a creat mai multe grupuri de cercetare, selectându-și majoritatea cercetătorilor dintre foștii învățăței și colaboratori. Institutul a avut, încă de la fondare, mai multe compartimente de cercetare, în funcție de specialități: artă medievală, artă modernă și contemporană – cu un sector de artă europeană, înființat în 1968 –, artă populară, muzică, teatru, la care, în 1966, s-a adăugat și cinematografia. Structura aceasta s-a păstrat, parțial, până astăzi: Arte vizuale și arhitectură – perioada medievală și premodernă, Arte vizuale și arhitectură modernă și contemporană, Artă muzicală postbizantină și modernă, Artele spectacolului – teatru și film. Arta populară a dispărut fiind mutată, în 1975, la Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice. La fel și-a întrerupt existența, după șase ani de activitate (1974) și sectorul de artă europeană, unde fuseseră încadrați Remus Niculescu (șef al sectorului), Amelia Pavel, Gabriela Dumitrescu, Șerban Mironescu, Marius Tătaru și Gheorghe Vida. Acest sector a avut în planul de muncă „Repertoriul operelor de artă străină din colecțiile publice ale României”. Niculescu se însărcinase cu tema „Pictura franceză în România”⁵. Pe lângă acestea, în schema Institutului a figurat și continuă să figureze Biblioteca – posesoare a unui patrimoniu de câteva zeci de mii de volume, inclusiv valoroase piese bibliofile –, Arhivă, Fototecă-clîșotecă și laborator fotografic unde activează un profesionist de înaltă calificare. La laboratorul foto a activat, începând din 1956, un fotograf de mare valoare, celebrul Nicolae Ionescu, al cărui nume a fost legat de fotografia artistică interbelică și postbelică, de immortalizarea orașului Capitală sub toate aspectele sale, de colaborarea cu echipele sociologice ale lui Dimitrie Gusti, de inițierea albumului „România” (ce a apărut doar într-un singur fascicol, în 1938, deși se dorea a fi o lucrare de mari dimensiuni) și de visul, neîmplinit din păcate, al fondării unui muzeu al fotografiei românești. La trecerea sa în neființă, însuși Remus Niculescu, un mare admirator al fotografului și unul dintre principalii beneficiari ai excelențelor sale reproduceri după opere de artă, a semnat un succint, dar binemeritat ferpar⁶.

¹ Regulamentul General al Academiei Republicii Populare Române, în „Monitorul Oficial” nr. 302/28 decembrie 1948, p. 10394.

² Mircea Popescu, *George Oprescu, întemeietor al școlii românești de istoria artei*, în SCIA seria Artă plastică, tom 29/1982, p. 5.

³ Regulamentul General al Academiei, *op. cit.*, p. 10394.

⁴ Decret al Consiliului de Stat al R. P. R. nr. 403/9 decembrie 1961.

⁵ Elena Niculescu, *Remus Niculescu. Aperçu biographique*, în „Revue Roumaine d’Histoire de l’Art” tome XLIII/2006, Supplément, p. 21.

⁶ Remus Niculescu, *Nicolae Ionescu (1903–1974)*, în SCIA, Seria Artă plastică, tom 22/1975, p. 209.

Alte compartimente ale Institutului sunt redacția revistelor ce le publicăm, Contabilitate-administrativ și Casa memorială „G. Oprescu” din Câmpulung-Muscel.

După perioada de pionierat, când Institutul și-a avut localul, așa cum am spus, în Palatul Regal, următoarea locație a fost în clădirea Sora de pe Calea Victoriei nr. 11 până ce, în 1967, a fost mutat într-un imobil integral al său, eleganta Casă Dissescu, tot de pe Calea Victoriei nr. 196, unde se află și astăzi.

În primii 20 de ani de existență, Institutul a fost condus de acad. G. Oprescu (1949-1969), urmat de fostul său adjunct, Mircea Popescu (1969-1971), de Răzvan Theodorescu (1971-1974), care a deținut funcția de director interimar, și apoi de unul dintre cei mai apropiați și activi colaboratori, Ion Frunzetti (1974-1975) avându-l pe Theodorescu drept director adjunct. Din 1975, printr-o decizie ministerială, instituturile de cercetări ale Academiei R.S.R. au fost afiliate institutelor de învățământ superior de specialitate. Ca atare, toate instituțiile profilate pe creație plastică au fost unite sub conducerea rectorului Institutului de Arte Plastice „N. Grigorescu”, așa că, atât Institutul de Istoria Artei cât și revista „Arta”, s-au aflat sub diriguirea lui Gheorghe Achiței, Vasile Drăguș și, după moartea acestuia, al Ecaterinei Teodorescu, având drept coordonatori științifici pe unii dintre cercetătorii cu vechime, ce se aflau pe o poziție de director adjunct ce, totuși, nu mai figura în statul de funcțiuni. Între aceștia s-au aflat Răzvan Theodorescu, Theodor Enescu, Elena Zottoviceanu și Manuela Cernat. Această situație a durat până la finele furtunosului an 1989. Din 1990, când Institutul s-a întors în matca firească, la Academia Română⁷, la conducerea lui s-au succedat, pe perioade foarte scurte, Magda Cârneci și Andrei Pleșu, având drept director adjunct pe Ioana Vlasu care, în mai multe intervale, a girat funcția supremă în absența titularului (plecat la bursă sau detașat pe altă poziție). Remus Niculescu, un alt vechi colaborator al lui Oprescu, a revenit de la pensie și a preluat directoratul în intervalul 1992-1998, secondat în funcția de director adjunct de Ioana Vlasu și, ulterior, de Gheorghe Vida care a rămas în aceeași poziție și sub noul directorat, între 1999-2011. Din 1 august 2011, datorită numărului redus al personalului științific (19 cercetători, din care 6 cu jumătate de normă) funcția de director adjunct s-a modificat în aceea de secretar științific. Această modificare a organigramei a fost solicitată de Institut prin adresa nr. 196/12.05.2011⁸. Succesiv, poziția a fost ocupată de Marina Sabados, Alin Ionuț Ciupală și Constantin Ciobanu.

Prin adresa Biroului Prezidiului Academiei Române nr. 763 din 17 februarie 1992, semnată de acad. Nicolae Cajal, în calitatea sa de vicepreședinte, a fost aprobată solicitarea Institutului de a purta onorantul nume al întemeietorului său, G. Oprescu⁹.

De la fondare, s-au scurs 70 de ani fructuoși, în care, cercetătorii Institutului au produs opere majore în literatura de specialitate. Mai întâi, profesorul Oprescu a coordonat două compendii de artă națională intitulate *Scurtă istorie a artelor plastice în R.P.R.* – primul volum fiind dedicat artei medievale (1957) iar al doilea, secolului al XIX-lea (1958)¹⁰ – la care au colaborat toți angajații. Pentru a răspunde imperativelor politice ale vremii, Oprescu a coordonat și un volum dedicat mișcării artistice din contemporaneitate, *Artele plastice în România după 23 August 1944*¹¹. O lucrare de mare anvergură care a oferit un traiect de urmat pentru studiul artei vechi a fost *Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare*, coordonat de Mihai Berza și elaborat de mai mulți cercetători medievști din Institut sau din afara lui¹². Aceste volume s-au constituit în primele lucrări fundamentale elaborate de angajați.

Peste un deceniu, au urmat alte două impozante tomuri rezervate exclusiv perioadei vechi, până în secolul al XVIII-lea, *Istoria artelor plastice în România*¹³. Tot în 1970, debutează seria celor 5 volume *Pagini de veche artă românească*, coordonate de Vasile Drăguș¹⁴.

⁷ Cf. Hotărârii de Guvern nr. 116/1990.

⁸ Arhiva Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”, dosar nenumărat.

⁹ Arhiva Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”, dosar nenumărat.

¹⁰ G. Oprescu (coordonator), Teodora Voinescu, Corina Nicolescu, Ștefan Balș, Mihai Berza, *Scurtă istorie a artelor plastice în R.P.R. Arta românească în epoca medievală*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1957, vol. I; G. Oprescu (coordonator), Ion Frunzetti, Mircea Popescu (redactori), Remus Niculescu, Radu Bogdan (colaboratori), *Scurtă istorie a artelor plastice în R.P.R. Secolul XIX*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1958, vol. II.

¹¹ G. Oprescu (coordonator), Mircea Popescu (redactor responsabil), Radu Bogdan, Eugen Schileru, Ion Frunzetti, Remus Niculescu, Amelia Pavel, *Artele plastice în România după 23 August 1944*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1959.

¹² M. Berza (coordonator), Dumitru Năstase, E. Lăzărescu, Fl. Dumitrescu, Radu Florescu, H. Stănescu, Al. Paleologu, *Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1958.

¹³ George Oprescu (coordonator), *Istoria Artelor Plastice în România*, București, 1968, vol. I; Virgil Vătășianu, Florentina Dumitrescu, Emil Lăzărescu, Maria Ana Muzicescu, Dumitru Năstase, Radu Teodoru, Răzvan Theodorescu, Sorin Ulea, Teodora Voinescu, *Istoria Artelor Plastice în România*, București, 1970, vol. I, II.

¹⁴ Vasile Drăguș (coordonator), *Pagini de veche artă românească*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, vol. I; 1972, vol II; 1974, vol. III, 1981, vol IV, 1983, vol. V, 1985.

Alte titluri de referință pentru cunoașterea artei medievale sunt cele semnate de Răzvan Theodorescu: *Bizanț, Balcani, Occident la începutul culturii medievale românești (sec. X-XIV)*, *Itinerarii medievale, Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800)*, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos(400-1400)*, *La peintures murales moldaves aux XVe-XVIe siècles*¹⁵. Pavel Chihaiia a contribuit și el la deslușirea artei timpurii de la noi prin două lucrări *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*¹⁶ și *De la „Negru Vodă” la Neagoe Basarab*.¹⁷ Teodora Voinescu a semnat monografia *Pârnu Mutu Zugravu*¹⁸.

La Compartimentul Artă medievală a fost înființat, în 1968, Sectorul de istoria artei bizantine și așezat sub conducerea lui Sorin Ullea. Anul următor, numele i s-a schimbat în Sectorul de artă bizantină și a Orientului creștin dar, în 1973, a fost desființat, odată cu reorganizarea Institutului.

Cercetătorii Compartimentului Artă modernă și contemporană, colaboratori direcți ai lui Oprescu, au fost încurajați să dedice studii monografice unora dintre maeștrii penelului sau eboșoarului românesc. Așa au apărut monografiile *Theodor Aman*¹⁹ și *Andreescu*²⁰ semnate de Radu Bogdan, *Camil Ressu* de Theodor Enescu²¹, *Nicolae Vermont* de Amelia Pavel și Radu Ionescu²², *Paciurea* de Ion Frunzetti²³ și, ceva mai târziu, *Brâncuși* de Barbu Brezianu²⁴. O masivă monografie *N. Grigorescu*, în 2 volume, a fost semnată de însuși Oprescu, în 1961 și, respectiv, 1962 (avându-l coautor pe Remus Niculescu, aflat în acel moment fără drept de semnătură în urma unei condamnări pe motive politice)²⁵. Și tot el a dat la lumină, în 1965, volumul *Sculptura românească*, o privire de ansamblu asupra statuarei din țara noastră²⁶. În 1974, a fost publicat un volum colectiv, *Pagini de artă modernă românească*, în care mai mulți cercetători ai secției și-au adunat rezultatele cercetărilor recente²⁷.

Tot o importantă lucrare de sinteză poate fi considerat și volumul *Omagiu lui George Oprescu cu prilejul împlinirii a 80 de ani*, în care sunt adunate materiale de istoria artei semnate de valoroși cercetători din țară și din străinătate²⁸.

În 2007, cu ocazia comemorării centenarului morții lui Grigorescu, a fost organizată o sesiune de comunicări, „Nicolae Grigorescu și modernitatea”, ale cărei lucrări au fost adunate într-un volum²⁹, coordonat de Ioana Vlasiu și dedicat memoriei ilustrului istoric de artă Remus Niculescu, principalul monografist al artistului omagiat, care trecuse, recent, la cele veșnice.

Medieviștii din generațiile următoare fondatorilor au fost foarte activi și au publicat mult, atât în periodice de specialitate cât și în volum. Una dintre cele mai prolifiche autoare a fost Tereza Sinigalia care a acoperit o întinsă arie a vechii arte românești, din Țara Românească în Bucovina, de la arhitectura civilă la aceea ecleziastică³⁰. O admirabilă cunoscătoare a artei medievale din Transilvania, Suzana Móré Heitel, a

¹⁵ Răzvan Theodorescu, *Bizanț, Balcani, Occident la începutul culturii medievale românești (sec. X-XIV)*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1974; Idem, *Itinerarii medievale*, Ed. Meridiane, București, 1979; Idem, *Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800)*, București, 1987; Idem, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos(400-1400)*, București, 1976; Idem, *La peintures murales moldaves aux XVe-XVIe siècles*, UNESCO, București, 1994.

¹⁶ Pavel Chihaiia, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, București, 1974.

¹⁷ Idem, *De la „Negru Vodă” la Neagoe Basarab. Interferențe literar-artistic în cultura românească a evului de mijloc*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976.

¹⁸ Teodora Voinescu, *Pârnu Mutu Zugravu*, București, 1968.

¹⁹ Radu Bogdan, *Theodor Aman*, București, 1955.

²⁰ Idem, *Andreescu*, Ed. Meridiane, București, vol. I-II, 1969, 1982.

²¹ Theodor Enescu, *Camil Ressu*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1958; Idem, *Camil Ressu*, 1984.

²² Amelia Pavel, Radu Ionescu, *Nicolae Vermont*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1958.

²³ Ion Frunzetti, *Dimitrie Paciurea*, București, 1971.

²⁴ Barbu Brezianu, *Opera lui Constantin Brâncuși în România*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1974; Idem, *Brâncuși în România*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976.

²⁵ G. Oprescu, *N. Grigorescu*, București, vol. I-II, 1961, 1962.

²⁶ Idem, *Sculptura românească*, Ed. Meridiane, București, 1965.

²⁷ Theodor Enescu, Barbu Brezianu, Radu Bogdan, Irina Fortunescu, *Pagini de artă modernă românească*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1974.

²⁸ Acad. Tudor Vianu, Mircea Popescu (redactori responsabili), *Omagiu lui George Oprescu cu prilejul împlinirii a 80 de ani*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1961.

²⁹ Ioana Vlasiu (coordonator), *Nicolae Grigorescu și modernitatea*, București, 2008.

³⁰ Tereza Sinigalia, *Arhitectura civilă de zid în Țara Românească. Secolele XIV-XVIII*, Ed. Vremea, București, 2000; Tereza Sinigalia, Voica Maria Pușcașu, *Mănăstirea Probota*, București, 2000; Tereza Sinigalia, *Mihai Viteazul cititor*, București, 2001; Idem, *Repertoriul arhitecturii în Țara Românească, 1600-1680*, București, 2002, vol. I; 2004, vol. II; 2005, vol. III; Idem, *Mănăstirea Probota*, Ed. Academiei Române, București, 2007; Tereza Sinigalia, Ovidiu Boldura, *Monumente medievale din Bucovina*, Ed. Acs, București, 2015; Idem, *Brâncoveni, un drum spre trecut, o cale spre viitor*, București, 2016; Tereza Sinigalia, Petru Palamar, Carmen Cecilia Solomonea, *Mănăstirea Dragomirna*, Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 2014.

produs două lucrări de căpătâi în domeniu, *Abația de la Pâncota și vestigiile ei*³¹ și *Începuturile artei medievale în bazinul inferior al Mureșului*³², cea din urmă distinsă cu Premiul Academiei Române. Marina Sabados s-a ocupat, cu mare pasiune, de arta moldovenească și, pe lângă multiplele și valoroasele contribuții în revistele Institutului, a realizat ampla monografie *Catedrala Episcopiei Romanului*³³. Tinerii cercetători Vlad Bedros, Elisabeta Negrău și Cristina Cojocarau au avut mai multe colaborări care le-au demonstrat dedicația pentru studiu³⁴. Cel dintâi a semnat și o lucrare sub nume propriu despre arta armenilor din România³⁵. Un util repertoriu al picturii murale brâncovenești a fost încheiat de un colectiv din care au făcut parte cei doi tineri cercetători deja menționați, precum și colega lor Ioana Iancovescu și fosta – și constantă! – profesoară Corina Popa³⁶. Un reputat cercetător al fenomenului artei vechi, Constantin Ciobanu a dat la lumină multe lucrări din care nu menționăm decât titlul cel mai recent și mai prestigios, apărut peste hotare: *Études sur la peinture médiévale roumaine*³⁷.

La fel de puternic și de prolific a fost sectorul de artă populară care, pe lângă impozanta sinteză apărută în 1969³⁸, a publicat și multe volume monografice semnate de cei mai merituoși etnografi ai țării, angajați în acel răstimp la Institut. Astfel, Florea Bobu Florescu, șeful aceluia sector, a semnat valoroasa lucrare *Opincile la români*³⁹ rămasă până astăzi ca un material de referință pentru studiul etnografiei naționale. Apoi s-a ocupat de ceramica neagră din Moldova, de la Marginea⁴⁰ și de cea din Crișana⁴¹. Tot Florescu, în colaborare cu Paul Petrescu și Paul Stahl, au elaborat monografiile zonale *Arta populară în zonele Argeș și Muscel*⁴² și *Arta populară de pe valea Bistriței*⁴³. Nicolae Dunăre a coordonat volumul *Arta populară din Valea Jiului*⁴⁴ și a semnat, sub nume propriu sau în colaborare, câteva studii despre *Arta populară din Munții Apuseni*⁴⁵, despre portul popular din zona nord-vestică a țării⁴⁶ sau despre ornamentica generală⁴⁷. Pentru a putea fi acoperite, în mod egal, toate formele de cultură materială rurală, sectorul de artă populară a fost împărțit în două secțiuni: cea de istorie a arhitecturii și a mobilierului și cea a portului și meșteșugurilor artistice (textile, ceramică, feronerie, pictură pe sticlă și pe lemn). Paul Petrescu s-a preocupat de mai multe aspecte ale creației țărănești, de la port popular⁴⁸ și ceramică⁴⁹ la arhitectură⁵⁰. Cercetător profund, cu viziune integratoare asupra fenomenului artei populare, a elaborat și lucrări de sinteză, ca aceea în colaborare cu Georgeta Stoica⁵¹ sau un util îndreptar metodic pentru creația tradițională⁵².

³¹ Suzana Móré Heitel, *Abația de la Pâncota și vestigiile ei*, Cluj-Napoca, 2006.

³² Idem, *Începuturile artei medievale în bazinul inferior al Mureșului*, București, 2010.

³³ Marina Sabados, *Catedrala Episcopiei Romanului*, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, București, 1990.

³⁴ Elisabeta Negrău, Vlad Bedros, *Mănăstirile Olteniei. Artă și spiritualitate*, ediția a II-a revizuită, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2018; Cristina Cojocarau, Elisabeta Negrău, Sultana-Ruxandra Polizu, Monahia Atanasia Văietiş, *Iconostase din București. Secolele XVII-XIX*, București, 2017; Elisabeta Negrău, Cristina Cojocarau, *Sfântul Cuvios PaŃnutie – Părvu zugravul: tradiție și modernitate în arta brâncovenească*, București, 2017.

³⁵ Vlad Bedros, *Patrimoniul artistic armenesc în România. Între nostalgia exilului și integrarea culturală*, București, 2011.

³⁶ Corina Popa, Ioana Iancovescu, Vlad Bedros, Elisabeta Negrău, Ruxandra Lambriu, Natalia Trandafirescu, *Repertoriul picturilor murale brâncovenești, Județul Vâlcea*, București, 2008.

³⁷ Constantin Ciobanu, *Études sur la peinture médiévale roumaine*, Éditions universitaires européennes, Saarbrücken, 2017.

³⁸ Florea Bobu Florescu, Paul Petrescu (redactori responsabili), *Arta populară românească*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969.

³⁹ Florea Bobu Florescu, *Opincile la români*, Ed. Academiei R.P.R. 1956.

⁴⁰ Idem, *Ceramica neagră lustruită de la Marginea*, București, 1958.

⁴¹ Idem, *Arta populară din Regiunea Crișana. Ceramica populară din regiunea Crișana*, Casa Regională a creației populare Crișana, Oradea, 1967.

⁴² Florea Bobu Florescu, Paul Stahl, Paul Petrescu, *Arta populară în zonele Argeș și Muscel*, Ed. Academiei R. S. R., București, 1967.

⁴³ Florea Bobu Florescu, Paul Petrescu, Paul Stahl, *Arta populară de pe valea Bistriței*, Ed. Academiei R. S. R., București, 1969.

⁴⁴ Nicolae Dunăre (coordonator), *Arta populară din Valea Jiului*, Ed. Academiei R.P.R. 1963.

⁴⁵ Idem, *Arta populară din Munții Apuseni*, București, 1981.

⁴⁶ Nicolae Dunăre, Marcela Focșa, *Portul Buciumanilor din Munții Apuseni*, București, 1957; Nicolae Dunăre, *Portul popular din Bihor*, ESPLA, București, 1957.

⁴⁷ Nicolae Dunăre, *Ornamentică tradițională comparată*, București, 1979.

⁴⁸ Paul Petrescu, *Costumul popular românesc din Transilvania și Banat*, București, 1959.

⁴⁹ Paul Petrescu, Barbu Slătineanu, Paul Stahl, *Arta populară din Republica Populară Română. Ceramica*, București, 1958.

⁵⁰ Paul Petrescu, Florea Stănculescu, Adrian Gheorghiu, Paul Stahl, *Arhitectura populară românească. Regiunea Pitești*, București, 1958; Paul Petrescu, *Arhitectura țărănească de lemn din România*, București, 1974.

⁵¹ Paul Petrescu, Georgeta Stoica, *Arta populară românească*, București, 1981.

⁵² Paul Petrescu, *Arta populară. Îndreptar metodic*, Comitetul de stat pentru cultură și artă. Casa centrală a creației populare, București, 1966.

A dat la lumină o savantă lucrare despre ornamentica tradițională comparată, *Motive decorative celebre*⁵³. O altă cercetătoare, Roswith Capesius s-a ocupat de casa și mobilierul săsesc din Transilvania⁵⁴.

Este știut că etnografii, când mergeau pe teren, se însoțeau totdeauna de un aparat de fotografiat personal, independent de fotografii profesionist care îi acompania adesea. Dar este de menționat că și alți cercetători, din alte sectoare, dispuneau de abilități și de înclinație spre arta fotografică și chiar participau la expoziții. Așa este cazul Expoziției Fotografilor Amatori din institutele și centrele Academiei R.P.R. organizată la Casa Oamenilor de Știință în intervalul 6-20 noiembrie 1959. În catalogul acestei manifestări, între expozanți figurează trei membri ai colectivului științific al Institutului de Istoria Artei: Olga Flegont de la sectorul Teatru cu o fotografie (*Histria*), Florea Bobu Florescu de la Artă populară, tot cu una (*Străbunic din Roman*) și directorul adjunct Mircea Popescu cu 3 imagini (*Vedere generală – Orașul Stalin*⁵⁵; *Biserica Neagră și statuia lui Honterus*; *Vedere spre Muzeul Satului*)⁵⁶. După cum se vede, unii dintre cercetători aveau și un „violon d’Ingres”!

Sectorul de istorie a muzicii a fost adăugat, în 1950, în cadrul Institutului. În primii ani de activitate, cercetarea s-a axat aproape exclusiv de creația lui George Enescu. O primă lucrare a fost publicată în 1956, sub semnătura primului șef al aceluși sector, Andrei Tudor, urmată, la scurt interval, de alte două volume dedicate aceluiași genial compozitor⁵⁷. O altă monografie Enescu, coordonată de academicienii G. Oprescu și Mihail Jora a fost dată la lumină în 1964⁵⁸ și încă una, în două volume, în 1971⁵⁹. Proiectul pentru cea dintâi lucrare a prins viață într-o primă ședință, ținută pe 23 noiembrie 1960, în casa academicianului Jora, unde s-a reunit parte din colectivul ce urma să se apuce de lucru. Această preocupare a continuat și mai târziu. Clemansa Firca a încheiat două lucrări foarte utile oricărui muzicolog sau amator de muzică, adevărate instrumente de lucru pentru generațiile viitoare, *Catalogul tematic al creației lui George Enescu (1886-1900)*⁶⁰ și *Direcții în muzica românească 1900–1930*⁶¹. Un alt cercetător al sectorului, Alfred Hoffman, după o lucrare despre apariția și dezvoltarea spectacolului de operă⁶² a făcut, în două volume, o prezentare pentru publicul larg a vieții muzicale contemporane, românești și străine, folosind propria experiență de participant la diverse concerte, spectacole de operă și congrese internaționale⁶³. Un grup de cercetători a publicat, în 1976, lucrarea *Muzica și publicul*⁶⁴. În ultimii 40 de ani, interesul cercetătorilor s-a orientat spre muzica veche de tradiție bizantină, de care s-au ocupat Adriana Șirli, Hrisanta Trebici-Marin, Daniel Suceava și Ozana Alexandrescu. Ei au dat la lumină câteva volume care valorifică fondul de manuscrise de la Biblioteca Academiei Române⁶⁵.

⁵³ Paul Petrescu, *Motive decorative celebre* București, 1971.

⁵⁴ Roswith Capesius, *Das siebenbürgisch-sächsisches Bauernhaus*, Kriterion Verlag, Bukarest, 1977; Idem, *Siebenbürgisch-sächsische Schreinermalerei*, Kriterion Verlag, Bukarest, 1983.

⁵⁵ Numele orașului Brașov din acea perioadă.

⁵⁶ Expoziția Fotografilor Amatori din institutele și centrala Academiei R. P. R., București 6-20 noiembrie 1959, Catalog, Academia Republicii Populare Română, Comitetul Sindical de instituție și Casa Oamenilor de Știință, p. 10,11.

⁵⁷ Andrei Tudor, *Enescu*, Ed. de Stat pentru răspândirea științei și culturii, București, 1956; Idem, *George Enescu*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R. P. R., București, 1959; Idem, *George Enescu, viața în imagini*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R. P. R., București, 1961.

⁵⁸ George Oprescu, Mihail Jora (coordonatori), Fernanda Foni, Nicolae Missir, Mircea Voicana, Elena Zottoviceanu, *George Enescu*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R. P. R., București, 1964.

⁵⁹ Mircea Voicana (coordonator), Clemansa Firca, Alfred Hoffman; Elena Zottoviceanu, *George Enescu – monografie*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971, vol. I-II.

⁶⁰ Clemansa Liliana Firca, *Catalogul tematic al creației lui George Enescu (1886-1900)*, București, 1985.

⁶¹ Idem, *Direcții în muzica românească 1900-1930*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1974

⁶² Alfred Hoffman, *Drumul operei. De la începuturi până la Beethoven*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R. P. R., București, 1960.

⁶³ Idem, *Repere muzicale*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1974; Idem, *Orizonturi muzicale*, Ed. Muzicală, București, 1979.

⁶⁴ Mircea Voicana, Lucia-Monica Alexandrescu, Vladimir Popescu-Deveselu, *Muzica și publicul*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976.

⁶⁵ Hrisanta Trebici-Marin, *Anastasimatarul de la Cluj-Napoca, Ms.1106. Relații și structuri în muzica de tradiție bizantină*, Ed. Muzicală, București, 1985; Adriana Șirli, *Repertoriul tematic al manuscriselor muzicale bizantine și post-bizantine – Anastasimatarul*, Ed. Muzicală, București, 1986; Ozana Alexandrescu, Daniel Suceava, *Catalogul manuscriselor muzicale de tradiție bizantină din secolul al XVIII-lea. Fondul grecesc din Biblioteca Academiei Române*, Ed. Muzicală, București, 2010, vol. I; Ozana Alexandrescu, *Catalogul manuscriselor muzicale de tradiție bizantină din secolul al XVIII-lea. Fondul grecesc din Biblioteca Academiei Române*, Ed. Muzicală, București, 2015, vol. II; Idem, *Catalogul manuscriselor muzicale de tradiție bizantină din secolul al XVIII-lea. Fondul grecesc din Biblioteca Academiei Române*, Ed. Muzicală, București, 2020, vol. III.

Sectorul dedicat cercetării teatrului a fost, și el, foarte productiv abordând teme fundamentale. O primă lucrare de largă respirație a fost *Teatrul Național „I. L. Caragiale”* de Simion Alterescu și Florin Tornea⁶⁶. Între 1965 și 1973, a apărut, în trei volume, *Istoria teatrului în România* coordonată de Simion Alterescu⁶⁷. Alterescu împreună cu Ion Zamfirescu au scos, în 1975, un volum despre teatrul contemporan în România⁶⁸, iar Margareta Andreescu a scos unul despre teatrul revoluționar-agitatoric interbelic⁶⁹. Unii dintre cercetători au avut drept sarcină să redacteze studii monografice despre câțiva dintre marii actori ai teatrului românesc: Florin Tornea a scris *Un artist cetățean: Costache Caragiale*⁷⁰, Letiția Gâțză a semnat volumul dedicat lui *Mihail Pascaly*⁷¹, iar Mihai Florea pe cele despre *Eufrosina Popescu*⁷² și *Matei Millo*⁷³. Tot Florea s-a încumetat să redacteze o istorie sintetică a teatrului românesc, în 1970⁷⁴. Letiția Gâțză a elaborat, în 1963, o monografie despre teatrul de păpuși⁷⁵. Un foarte studios și prolific cercetător a fost Ion (Jean) Cazaban care a acoperit un larg orizont al teatrului, de la interpretii rolurilor lui Caragiale, la spectacolul expresionist și suprarealism până la scenografie⁷⁶.

În 1966 a luat ființă sectorul de istorie a cinematografului al cărui coordonator a fost Ion I. Cantacuzino. El s-a aflat în fruntea colectivului care a redactat două volume de referință pentru filmul românesc: în 1971, a fost publicată lucrarea *Contribuții la istoria cinematografului în România, 1896-1948*⁷⁷, iar în 1976, *Cinematograful românesc contemporan 1949-1975*⁷⁸. Același promotor al cercetărilor dedicate filmului românesc a publicat, în 1970, împreună cu unul dintre angajații vremelnici, repertoriul de film intitulat *Producția cinematografică din România*⁷⁹. Oltea Vasilescu, folosind lungi pasaje din conversația cu eroul cărții ce o pregătea, a scris cea mai solidă monografie a genialului om de film, Jean Georgescu, *Lanternă cu amintiri*⁸⁰. Manuela Gheorghiu-Cernat a semnat două volume: *Filmul și armele*⁸¹ – o lucrare despre peliculele de război de-a lungul timpului care fusese tema sa de doctorat – și *Scurtă istorie a cinematografului românesc*⁸². În 1989, s-a ocupat de traducerea și editarea memoriilor lui Jean Negulescu⁸³ cărui i-a consacrat, ulterior o monografie⁸⁴. Încă tânărul și vigurosul cercetător Marian Țuțui, bun cunoscător al filmografului din Balcani, este autorul a două lucrări de profundă analiză a fenomenului: *Eroi și antieroi balcanici și Drumuri și răspântii*⁸⁵. În 2018, i-a fost publicată, la Beijing, sub formă de e-book, o scurtă istorie a filmului românesc, făcând astfel cunoscută în China producția cinematografică națională⁸⁶.

⁶⁶ Simion Alterescu, Florin Tornea, *Teatrul Național „I. L. Caragiale”*, Ed. Academiei R.P.R., București, 1955.

⁶⁷ Simion Alterescu (redactor responsabil), Anca Costa-Foru, Mihai Florea, Letiția Gîțză, Jancsó Elemér, Harald Kresser, Mircea Măcaș, Lelia Nădejde, Ana Maria Popescu, *Istoria Teatrului în România*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1965, vol. I; Simion Alterescu (redactor responsabil), Anca Costa-Foru, Olga Flegont, Mihai Florea, Letiția Gîțză, Jancsó Elemér, Ovidiu Papadima, Ion Zamfirescu, *Istoria Teatrului în România*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971, vol. II; Simion Alterescu (redactor responsabil), Ion Cazaban, Anca Costa-Foru, Olga Flegont, Mihai Florea, Letiția Gîțză, Jancsó Elemér, Ana Maria Popescu, Liliana Țopa, *Istoria Teatrului în România*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973, vol. III.

⁶⁸ Simion Alterescu, Ion Zamfirescu (coordonatori), *Teatrul românesc contemporan, 1944-1974*, București, 1975.

⁶⁹ Margareta Andreescu, *Teatrul proletar din România: contribuții la istoria teatrului revoluționar-agitatoric românesc (1918-1944)*, București, 1977.

⁷⁰ Florin Tornea, *Un artist cetățean: Costache Caragiale*, ESPLA, București, 1954.

⁷¹ Letiția Gâțză, *Mihail Pascaly*, București, 1959.

⁷² Mihai Florea, *Eufrosina Popescu*, București, 1964.

⁷³ Idem, *Matei Millo*, București, 1966.

⁷⁴ Idem, *Scurtă istorie a teatrului românesc*, București, 1970.

⁷⁵ Letiția Gâțză, *Teatrul de păpuși românesc*, Comitetul de stat pentru cultură și artă, București, 1963.

⁷⁶ Ion Cazaban, *Caragiale și interpretii săi*, București, 1985; Idem, *Scena românească și expresionismul*, Ed. Noesis, 2001 (reeditată 2012); Idem (antologie și prefață), *Texte teatrale suprarealiste*, București, 2005; Idem, *Dan Nemțeanu și viziunea sa scenografică*, București, 2011; Idem, *Scenografia românească în secolul XX. Decorul*, București, 2017.

⁷⁷ Ion Cantacuzino (coordonator), *Contribuții la istoria cinematografului în România, 1896-1948*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971.

⁷⁸ Ion Cantacuzino, Manuela Gheorghiu (coordonatori), *Cinematograful românesc contemporan 1949-1975*, București, 1976.

⁷⁹ Ion I. Cantacuzino, Bujor T. Rîpeanu, *Producția cinematografică din România*, Arhiva Națională de Filme, Institutul de Istoria Artei, București, 1970, vol. I/1 și I/2.

⁸⁰ Oltea Vasilescu, *Lanternă cu amintiri (Jean Georgescu și filmele sale)*, Ed. Meridiane, București, 1987.

⁸¹ Manuela Gheorghiu, *Filmul și armele*, 1976.

⁸² Manuela Cernat, *Scurtă istorie a cinematografului românesc*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

⁸³ Jean Negulescu, *Drum printre stele. Amintiri europene și hollywoodiene*, traducere și note de Manuela Cernat, prefață de Mihnea Gheorghiu, București 1989.

⁸⁴ Manuela Cernat, *Jean Negulescu: un roman la Hollywood*, București, 2016.

⁸⁵ Marian Țuțui, *Eroi și antieroi*, București, 2015; Idem, *Drumuri și răspântii*, București, 2016.

⁸⁶ Marian Țuțui, 羅馬尼亞電影的簡短歷史 (Luómāniyá diànyǐng de jiǎnduǎn lìshǐ), Duban, Beijing, 2018.

Compendiile mai sus citate de istoria artelor plastice, de etnografie, muzică, teatru sau cinematograf au devenit, peste ani, bibliografie obligatorie pentru instituțiile de învățământ superior de specialitate și sunt cunoscute și apreciate de cercetătorii din străinătate.

Deoarece monografiile se editau mai greu și tipărirea lor necesita fonduri substanțiale și timp îndelungat, profesorul Oprescu a inițiat editarea unui periodic academic – *Studii și Cercetări de Istoria Artei* (abreviat SCIA) – cu apariție bianuală în primii ani de existență. Primul tom a fost difuzat în 1954 și cuprindea toate specialitățile pe care le acopereau angajații în acel moment: artă populară, artă plastică (veche, modernă și contemporană), teatru și muzică. Din 1974, revista a devenit anuală iar, în 1967, din ea s-a desprins un volum rezervat artelor spectacolului (teatru, muzică, cinematografie). Apoi, în 1964, a apărut o revistă de plastică editată în limbi străine, *Revue Roumaine d'Historie de l'Art*, ce și-a continuat apariția, fără întrerupere, până astăzi. În 2011, am solicitat conducerii Academiei Române amplificarea numărului de pagini al acesteia, de la 95 la 150, ceea ce a fost aprobat. De la primul număr și până în prezent, SCIA, Serie Artă plastică, a ajuns la tomul 53 (9, serie nouă) – având o întrerupere de 14 ani, din 1997 și până în 2011, cauzată de lipsa bugetului necesar publicării. În noua serie, revista a revenit la eleganta și sobra copertă albastră și la dimensiunea numerelor din intervalul 1954-1973. (În acest ultim an, a fost aleasă o altă copertă, total neatractivă și ștearsă, în alb și muștar.) Din Comitetul consultativ onorific al S.C.I.A. au fost invitate să facă parte personalități de mare distincție în cercetarea de specialitate: acad. Dinu C. Giurescu (de la reluarea publicării până la dispariția Domniei Sale, în 2018), acad. Răzvan Theodorescu, acad. Marius Porumb, prof. univ. Cristian Robert Velescu, dr. Mark Bryant (Londra), dr. Uwe Schögl (Viena) și dr. Călin Demetrescu (Paris). Și tot ca în formula inițială a periodicului din anii fondării, în paginile sale și-au găsit locul materiale în limbi străine care oferă o mai mare deschidere și vizibilitate spre exterior a acestui anuar academic. Am militat pentru o ilustrație cât mai bogată și am încurajat pe autori să nu se zgârcească la selecția iconografiei, ce uneori apare chiar color (sume necesare acestui lux fiind acoperite de cele mai multe ori de semnatar!). A fost adăugată o rubrică nouă, *De Libris*, în care sunt semnalate titluri recent apărute, însoțite de succinte comentarii.

Datorită statutului înalt pe care îl are Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” în lumea academică internațională, a fost invitat să facă parte din RIHA (International Association of Research Institutes in the History of Art) iar directorul sau secretarul științific au participat la câteva dintre întrunirile anuale ale acestui organism select de specialitate. La a 14-a Adunare Generală ținută la Split în octombrie 2012, a fost propusă și votată mărirea cotizației de la 200 la 500 de euro pentru institutele mici și la 1000 euro pentru cele mari, sumă care depășea posibilitățile financiare ale bugetul nostru. La următoarea Adunare Generală care a fost găzduită, pe 3-5 octombrie 2013, de Institutul Elvețian de Cercetări de Artă (SIK-ISEA) din Zürich, am reușit, cu argumente și documente convingătoare, să convingem conducerea RIHA, care a votat în unanimitate să fie păstrată, în mod excepțional, cotizația inițială de 200 euro pentru instituția noastră.

Din 2011, programul editorial al Institutului s-a amplificat. O contribuție de mare importanță ca instrument de lucru este *Dicționarul sculptorilor din România*, elaborat ca temă de plan de tinerii cercetători ai Sectorului de artă modernă și contemporană și a câtorva colaboratori externi, sub coordonarea Ioanei Vlasiu⁸⁷. Marina Sabados a fost redactor responsabil al celui de-al cincilea volum al elegantei serii *Tezaurul Academiei Române*, dedicat colecțiilor de artă donate celei dintâi instituții savante a țării, în care au contribuit cu texte parte dintre aceiași tineri studioși ai Institutului⁸⁸. Lăsându-și pentru o vreme pasiunea pentru arta veche și dedicându-se celei din secolul al XIX-lea, Marina Sabados a întreprins o amănunțită cercetare a operei de tinerețe a lui Grigorescu – pictura bisericii mănăstirii Agapia – căreia i-a consacrat o amplă monografie în care sunt lămurite multe aspecte neclare sau neabordate până acum⁸⁹. Un alt medievist cu varii zone de interes și bogat muzeu imaginar, Constantin Ciobanu, și-a exersat, cu succes, condeiul în analiza fenomenului artei moderne și contemporane din Basarabia natală contribuind, în mod esențial, la cunoașterea artei din secolul XX de dincolo de Prut prin mai multe monografii sau lucrări de sinteză⁹⁰.

⁸⁷ Ioana Vlasiu (coordonator), *Dicționarul sculptorilor din România. Secolele XIX-XX*, Ed. Academiei Române, București, 2011, vol. I, literele A-G; Idem, *Dicționarul sculptorilor din România. Secolele XIX-XX*, Ed. Academiei Române, București, 2012, vol. II, literele H-Z.

⁸⁸ Acad. Ionel Haiduc, acad. Păun Ion Otiman (coordonatori), Marina Sabados (redactor responsabil), *Tezaurul Academiei Române. Colecții de artă*, Ed. Academiei Române, București, 2014, vol. V.

⁸⁹ Marina Sabados, *Grigorescu la Agapia*, Iași, 2012.

⁹⁰ Constantin Ciobanu (coordonator și prefațator), *Arta maștrilor basarabeni din secolul XX*, Chișinău, 2016; Idem, *Isai Cârmu. Magia cărții*, Chișinău, 2019; Idem, *Muzeul Național de Artă al Moldovei. Colecția Pictură Națională*, Muzeul Național de Artă a Moldovei, Chișinău, 2014; Constantin Ciobanu, Tudor Stăvilă, *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova*, Ediția a doua, revăzută și completată, Chișinău, 2014.

Materialele prezentate la o conferință internațională, din 2013, închinată cercetărilor brâncușiene, „After Brâncuși”, au fost adunate într-un volum de a cărui editare s-au ocupat două tinere cercetătoare ale institutului⁹¹. Într-un alt volum, coordonat de noi, intitulat *150 de ani de învățământ artistic național*, au fost adunate comunicările ținute la conferința națională ocazionată de celebrarea înființării Școlii de Belle-Arte, în 1864⁹².

Una dintre temele de cercetare foarte dragi celor care au fost implicați în ea a văzut lumina tiparului, în 2017 și a fost laureată, în 2019, cu Premiul Academiei Române: *Artiștii români în străinătate (1830-1940). Călătoria, între formația academică și studiul liber*⁹³.

Cercetătorii Compartimentului Artă modernă și contemporană s-au ocupat, în ultimul timp, și de editarea de documente revelatoare pentru perioada ce o studiază. Astfel, valorificând bogata arhivă Barbu Brezianu ce se află în patrimoniul Institutului, a apărut, datorită strădaniilor a două sânguincioase membre ale acestui compartiment, corespondența dintre istoricii de artă Ionel Jianu și Barbu Brezianu, sub titlul plin de poezie, *Mărturiile toamnei*⁹⁴. Printr-o migăloasă muncă de editare, și depășindu-și perioada preferată de cercetare, Virginia Barbu a restituit un valoros document de epocă, jurnalul din timpul refugiului la Iași al pictorului Costin Petrescu, din intervalul 1916-1917⁹⁵. Și tot o restituire al cărei principal personaj este același pictor, a întreprins Eduard Andrei, urmărind să deslușească, printr-o minuțioasă cercetare, în arhivele americane, programul, activitatea, contactele și proiectele începute de Petrescu în cele câteva luni petrecute în misiune, în Statele Unite ale Americii, în 1919-1920⁹⁶. Ruxanda Beldiman, merituosă cercetătoare plecată nemeritat de repede dintre noi, era preocupată de studiul arhitecturii și a semnat câteva lucrări de referință, în special legate de reședințele regale sau ale marii boierimi românești⁹⁷.

În arhiva Institutului, a fost depistat un material inedit, lucrat de un colectiv condus de Theodor Enescu, ce merita cu prisosință a fi tipărit fiind un util instrument de lucru, *Repertoriul expozițiilor de artă românească din București, 1865-1918*⁹⁸. Manuscrisul a fost corectat, colaționat, a fost adăugat un indice de nume și o bogată ilustrație în care au fost adunate portretele – multe necunoscute – artiștilor ale căror nume apăreau menționate între acele coperti.

Dat fiind că instrumentele de lucru sunt deosebit de importante și lipsesc din istoriografia de specialitate românească, Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” și-a propus să elaboreze asemenea lucrări. A fost finisat, în 2019, un dicționar al pictorilor din secolul al XIX-lea ce așteaptă să fie trimis la tipar și a început lucrul la un dicționar al graficienilor din același veac.

O lucrare fundamentală, ce a debutat în 2016, este „Istoria Institutului de Istoria Artei G. Oprescu” al cărui prim volum ce acopere cei 20 de ani de activitate după fondare (1949-1969), când director a fost acad. G. Oprescu, a fost terminat în luna iulie 2019 și va fi trimis la editură. Pentru al doilea volum, ce va acoperi intervalul 1970-1989, s-a început cercetarea de arhivă din data de 15 iulie 2019 și va fi terminat pe 15 iulie 2021.

Sunt în derulare câteva cercetări fundamentale ale celorlalte compartimente, în cadrul „Enciclopediei artelor în România”, precum aceea a Compartimentului Arte vizuale și arhitectură – perioada medievală și premodernă intitulată „Repertoriul picturilor murale românești: Moldova, Țara Românească, Transilvania, secolele XIV-XVIII. Stil, canon și epigrafie în pictura din secolele XIV-XVIII de pe teritoriul României” sau aceea a Compartimentului Artă muzicală postbizantină și modernă privind „Catalogul descriptiv și analitic al manuscriselor muzicale în notație neumatică bizantină și postbizantină (psaltice) păstrate în colecțiile

⁹¹ Olivia Nițiș, Irina Cărăbaș (editoare), *After Brâncuși*, București, 2014.

⁹² Adrian-Silvan Ionescu (coordonator), *150 de ani de învățământ artistic național*, București, 2014.

⁹³ Ioana Vlasiu, Ruxanda Beldiman, Corina Teacă (coordonatoare), *Artiștii români în străinătate (1830-1940). Călătoria, între formația academică și studiul liber*, cu o prefață de Adrian-Silvan Ionescu, București, 2017.

⁹⁴ Virginia Barbu, Corina Teacă, (editoare), *Mărturiile toamnei. Corespondența Ionel Jianu - Barbu Brezianu*, cu o prefață de Virginia Barbu, București, 2016.

⁹⁵ Costin Petrescu, *La Iași, în timpul războiului, 1916-1917. Însemnările unui pictor refugiat*, Ediție îngrijită, studiu introductiv, cronologie și note de Virginia Barbu, București, 2018.

⁹⁶ Eduard Andrei, *Pictorul Costin Petrescu la New York 1919-1920*, București, 2019.

⁹⁷ Ruxanda Beldiman, *Castelul Peleş: expresie a fenomenului istoric de influență germană*, Prefață de Corina Popa, București, 2011; Idem, *Gustav Klimt & Künstlerkompagnie: Klimt la Castelul Peleş. Catalogul lucrărilor lui Gustav Klimt și Künstlerkompagnie de la Muzeul Național Peleş*, Muzeul Național Peleş, Sinaia, 2012; Idem, *Domeniul lui Ion Ghica de la Ghergani*, București, 2016.

⁹⁸ Theodor Enescu, Ioana Vlasiu, Irina Fortunescu, Carmen Liiceanu, Viorica Andreescu, Elena Mateescu, Gheorghe Cosma, Sanda Agalidi, *Repertoriul expozițiilor de artă românească din București, 1865-1918*, coordonator Adrian-Silvan Ionescu, prefață de Adrian-Silvan Ionescu, postfață de Ioana Vlasiu, București, 2019.

românești (1700-1848), etapa a II-a (Fondul grecesc din Biblioteca Academiei Române)”. La Compartimentul Artele spectacolului – Teatru și film este în lucru tema „Critica teatrală românească în a doua jumătate a secolului XX” ce va fi predată în decembrie 2023.

Specialiștii noștri au fost invitați să contribuie cu materiale la capitolele de cultură ale monumentalei lucrări de 11 volume *Istoria românilor*, editată de Academia Română: Tereza Sinigalia a semnat capitolele despre arta în Moldova și Țara Românească în volumele V și VI rezervate istoriei țărilor noastre din secolele XVII și XVIII⁹⁹; Adrian-Silvan Ionescu a semnat capitolele *Viața cotidiană în Țările Române 1821-1848* și *Viața cotidiană și moda în Țările Române 1849-1878*, în volumul VII, Tom I, *Constituirea României moderne (1821-1878)*¹⁰⁰ coordonat de acad. Dan Berindei. Contribuția cea mai substanțială a cercetătorilor noștri și numărul lor cel mai mare angrenat în această lucrare se găsește în volumul X, *România în anii 1948-1989*, coordonat de acad. Dinu C. Giurescu: Carmen Popa a elaborat subcapitolul *Muzica românească în perioada comunistă*, Daniela Gheorghe și Ion Cazaban au semnat *Teatrul românesc (1948-1989)*, Manuela Cernat s-a ocupat de *Cinematograful românesc între ideologie și metaforă* iar Ioana Vlasiu a analizat *Artele plastice (1948-1989)*¹⁰¹.

La impozanta lucrare de sinteză, în două volume, *Arta din România din preistorie în contemporaneitate*¹⁰², coordonată de academicienii Răzvan Theodorescu și Marius Porumb și apărută cu ocazia sărbătoririi Centenarului Unirii, în 2018, și-au adus contribuția majoritatea cercetătorilor – activi sau pensionați – de la compartimentele de artă veche și modernă: Cristina Cojocaru, Tereza Sinigalia, Ioana Vlasiu, Marina Sabados, Dana Jenei, Corina Teacă, Constantin Ciobanu și Adrian-Silvan Ionescu.

Pentru ca preocupările cercetătorilor cu diferite specializări să fie cunoscută de tot colectivul am inițiat, începând din 7 septembrie 2011, niște mini-sesiuni lunare de comunicări, numite „Întâlnirile de miercuri”. Întâlnirile sunt întrerupte doar în lunile de vară (iunie-august), în timpul concediilor, așa că, anual, au loc 9 asemenea întruniri. Înscrierile se fac în luna inauarie spre a avea o evidență clară a contribuțiilor anuale. La aceste reuniuni strict colegiale, fără public și lipsite de morga unei conferințe sau simpozion academic, acela care s-a înscris poate susține, după dorință, o prelegere după toate regulile elocinței, extrasă din tema de cercetare cu care este însărcinat prin planul de lucru al sectorului său ori poate da citire unui raport de deplasare în străinătate, de participare la o reuniune științifică internațională, sau unui referat privind rezultatele unei documentări în țară, poate prezenta o expoziție sau o carte. După expunere, sunt puse întrebări și se încing discuții animate care denotă interesul unanim stârmit de subiect.

Tot pentru a întări „l'esprit de corps”, a delecta și a iniția în același timp pe cei mai puțin familiarizați cu arta cinematografică, am organizat, începând cu data de 3 februarie 2017, proiecții de film, așezate sub genericul „Cinematoteca IIA GO”. Programate tot lunar, vinerea, înainte de week-end, spre a avea mai mult timp de discuții și comentarii, aceste proiecții cu circuit închis, rezervate exclusiv cercetătorilor Institutului, au un caracter documentar și informativ. Dacă întâlnirile de miercuri sunt obligatorii, cinematoteca este facultativă și cercetătorii participă, în funcție de interes și de preferința pentru o anumită tematică. Sunt prezentate filme mute sau ecranizări după clasicii literaturii naționale ori universale, filme de animație, documentare, filme rare, de colecție, procurate cu dificultate și, uneori, chiar cheltuială personală, din străinătate. Înainte de a fi proiectate, sunt făcute prezentări ale regizorului, actorilor, contextului în care a fost turnată pelicula, detalii despre scenariu, regie, scenografie și felul cum a fost primit filmul de public, la momentul respectiv. Aceste scurte expuneri sunt susținute de Marian Țuțui sau de Adrian-Silvan Ionescu, care propun și programul de vizionare și se ocupă de crearea unui afiș potrivit.

În ultimii ani, au fost organizate mai multe manifestări științifice de anvergură care au statuat, pe plan național și internațional, prestigiul Institutului și înaltul nivel al cercetării întreprinse aici. Compartimentul Arte vizuale și arhitectură – perioada medievală și premodernă și-a creat deja o bună tradiție în a-și avea

⁹⁹ Virgil Căndea, Constantin Rezachievi, Nicolae Edroiu (coordonatori), *Istoria românilor*, Vol. V, *O epocă de înnoire în spirit european (1601-1711/1716)*, Ed. Enciclopedică, București, 2012, Ediția a II-a adăugită, p. 965-909; Paul Cernovodeanu, Nicolae Edroiu (coordonatori), Constantin Bălan (secretar științific), *Istoria românilor*, Vol. VI, *Români între Europa clasică și Europa Luminilor (1711-1821)*, Ed. Enciclopedică, București, 2002, p. 890-906.

¹⁰⁰ Acad. Dan Berindei (coordonator), *Istoria românilor*, Vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne (1821-1878)*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Enciclopedică, București, 2015, p. 343-366, 877-904.

¹⁰¹ Acad. Dinu C. Giurescu (coordonator), *Istoria românilor*, Vol. X, *România în anii 1948-1989*, Ed. Enciclopedică, București, 2015, p. 1093-1103, 1103-1113, 1113-1133, 1133-1142.

¹⁰² Acad. Răzvan Theodorescu, Acad. Marius Porumb (coordonatori), *Arta din România din preistorie în contemporaneitate*, Ed. Academiei Române & Ed. Mega, București și Cluj, 2018.

reuniunea științifică națională în luna decembrie a fiecărui an. În 2019, a avut loc ediția a 16-a ce s-a desfășurat la Muzeul Național de Artă al României, ca rod al unei admirabile colaborări cu dedicații colegi medievști ai acelei instituții, ce debutase cu un an înainte și, desigur, va continua încă mult timp. Compartimentul Artele spectacolului a organizat, în ultimii doi ani, două importante manifestări de anvergură: Conferința Internațională „Copy-Past. Reevaluating History, Memory and Archive in Cinema, Performing Arts and Visual Culture” în colaborare cu Facultatea de Teatru și Televiziune a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, pe 18-19 mai 2018 și Simpozionul „Teatrul Românesc – 30 de ani de libertate”, în colaborare cu Asociația Internațională a Criticilor de Teatru – România (AICT.RO), pe 15 octombrie 2019.

În intervalul 6-7 octombrie 2011, a fost organizată, în Aula Academiei Române, Sesiunea Națională (cu participare internațională) de comunicări științifice *Theodor Aman și epoca sa*, iar anul următor, în același loc s-a desfășurat, între 14-16 mai 2012, Conferința Internațională *Szathmari, pionier al fotografiei și contemporanii săi*, ale cărei lucrări a fost adunate într-un volum bilingv.¹⁰³ Pe 5-6 mai 2014 a avut loc, în colaborare cu Universitatea Națională de Arte, București, Conferința Națională *150 de ani de învățământ artistic național și Academia Română*. Lucrările s-au desfășurat tot în Aula Academiei Române, iar materialele prezentate cu acea ocazie au văzut lumina tiparului într-un volum despre care s-a vorbit mai sus. În 2015, pe 26-27 octombrie, am avut Sesiunea de comunicări științifice *Pădurea spânzuraților – oglindă a Marelui Război: 50 de ani de la premieră, 100 de ani de la subiect*, ținută în amfiteatrul Ion Heliade Rădulescu al Bibliotecii Academiei Române. Și această reuniune s-a soldat cu un volum elegant tipărit și bine ilustrat¹⁰⁴. În 2016, pe 28 iunie, s-a desfășurat, în Aula Academiei Române, Conferința Națională *Ștefan Luchian și epoca sa*, iar pe 27-28 octombrie, Conferința Internațională *Centenarul Cinematografiei militare românești*, în colaborare cu Studioul Cinematografic al Armatei, ținută în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu” al Bibliotecii Academiei Române. În 2017, la împlinirea centenarului marilor confruntări de pe frontul Marelui Război, a fost organizată Conferința Internațională *Rhetorics of War in the Arts (1917-2017)*, derulată pe 5-6 octombrie 2017, în Aula Academiei. Tot în 2017, s-a încheiat o fructuoasă colaborare, de trei ani, dintre Institutul nostru și Institutul pentru Studiul Artelor din Sofia, încununată cu reuniunea științifică *Art Interactions between Romanian and Bulgarian Lands (15th-20th Centuries)*, desfășurată pe 1-2 iunie 2017.

O manifestare de amploare a fost Conferința Internațională de Film Balcanic *The Great War(s): Our Story*, organizată pe 8-9 Mai 2018, ale cărei lucrări au fost adunate într-un volum recent apărut¹⁰⁵.

În 2019, cu ocazia însemnatei noastre aniversări pe care o evocăm în aceste rânduri, am organizat Conferința Națională *70 de ani de la fondarea Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”*, care și-a ținut lucrările, pe 21-22 octombrie, în Aula Academiei Române și la sediul Institutului.

Avem fructuoase contacte cu Institutul Cultural Român care ne-a subvenționat anumite manifestări internaționale – precum conferința deja amintită *Art Interactions between Romanian and Bulgarian Lands (15th-20th Centuries)* din 2017 – sau a apelat la specialiștii noștri pentru a susține prelegeri în diverse metropole ale lumii (Bruxelles, Berlin, Beijing, Stockholm, New York, Washington, D.C.). Editura I. C. R. a acceptat propunerile noastre și ne-a publicat mai multe cărți. O altă salutară colaborare avem cu Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice a Republicii Moldova din Chișinău unde câțiva dintre colegi au fost invitați să țină cursuri sau prelegeri independente și să facă parte din comisii de doctorat.

Institutul a avut și continuă să aibă bune relații de colaborare cu institutele surori:

Institutul de Istorie „N.Iorga”, Institutul de Arheologie, Institutul de Etnografie și Folclor și Institutul de Studii Sud-est Europene. Apoi, cu multe instituții muzeale precum Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național Cotroceni, Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, Muzeul Municipiului București, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Parhova, Muzeul Național Peleş, Complexul Muzeal Județean Neamț, Complexul Muzeal „Moldova” Iași, Muzeul de Istorie Brașov, Muzeul Etnografic Brașov, Muzeul de Artă Brașov, Muzeul Național de Artă a Moldovei din Chișinău.

În ultimul timp, am avut colaborări la expoziții, în calitate de consultanți științifici sau chiar noi am organizat expoziții: în 2011 și 2012, am asigurat consultanță pentru expozițiile *Theodor Aman pictor și gravor*, organizată de Muzeul Național Cotroceni (24 martie-29 mai 2011) și, respectiv, *Carol Popp de Szathmari – pictor și fotograf*, organizată de același muzeu (10 mai-10 august 2012). O colaborare similară

¹⁰³ Adrian-Silvan Ionescu (coordonator), *Szathmari, pionier al fotografiei și contemporanii săi/Pioneering Photographer and his Contemporaries*, București, 2014.

¹⁰⁴ Adrian-Silvan Ionescu, Marian Țuțui (coordonatori), *Pădurea spânzuraților – oglindă a Marelui Război: 50 de ani de la premieră, 100 de ani de la subiect*, București, 2017.

¹⁰⁵ Adrian-Silvan Ionescu, Marian Țuțui, Savaş Arslan (coordonatori), *Balkan Cinema and the Great Wars*, Berna, 2020.

am avut, în 2014, cu Muzeul Național de Istorie a României, la expoziția *Haina îl face pe om. Șase secole de istorie vestimentară* (15 mai-15 aug 2014).

O expoziție ce am propus-o noi Muzeului Național Cotroceni și care a fost acceptată, cu entuziasm, a fost *Culorile Marțialității. Splendoarea uniformei înaintea Marelui Război*, deschisă în intervalul 10 mai-25 iunie 2017 și însoțită de un elegant și bine ilustrat catalog.

Dar cea mai constantă colaborare am avut-o cu valorosul colectiv al Cabinetului de Stampe al Bibliotecii Academiei Române fiind alături de el cu sfatul și, uneori, cu munca efectivă la selectarea și panotarea expozițiilor petru următoarele prezentări ce au avut loc în Sala Theodor Pallady: *Atelier Szathmari – de la desen la cromolitografie* (14-24 mai 2012), *Studii de atelier la Școala de Belle-Arte*, (5-25 mai 2014), *Regele Carol I. 175 de ani de la naștere -100 de ani de la moarte*, (6-30 octombrie 2014), *Portretul în secolul al XIX-lea românesc* (7-21 mai 2015), *Ștefan Luchian desenator (100 de ani de la dispariția pictorului)* (28 iunie-29 iulie 2016), *Mărturii din Războiul cel Mare* (5-31 octombrie 2017).

În aceeași sală, Institutul nostru a organizat câteva expoziții care au însoțit anumite întruniri științifice, precum *Pădurea spânzuraților – oglindă a Marelui Război*, expoziție documentară cu o durată de doar două zile, atât cât ținea conferința (26-27 octombrie 2015) și *Centenarul Cinematografiei militare românești*, însoțită de o gală de filme istorice, în parteneriat cu Studioul Cinematografic al Armatei (16-26 mai 2016).

În anul 2019, au fost deschise două expoziții coordonate integral de specialiștii noștri și fără legătură cu vreo reuniune academică. Este vorba de *Portretul unei țări. România Mare în fotografiile lui Hoppé, 1923*, deschisă în Sala Theodor Pallady în intervalul 21 mai-20 iunie, urmând a fi itinerată la Muzeul Civilizației Urbane a Brașovului (25 octombrie 2019-15 februarie 2020) și la Muzeul Național Cotroceni (30 ianuarie-1 martie 2020) și *Univers infantil. Imagini, veșminte și colecții din secolul al XIX-lea* (2-17 septembrie, 4-18 octombrie 2019). Expoziția cu imaginile luate de celebrul fotograf britanic de origine germană Emil Otto Hoppé, și rămase necunscute până acuma marelui public românesc sau străin, este rodul unor lungi tratative și a unui proiect de cooperare semnat între Institutul nostru și Curatorial Assistance din Pasadena, California, care este deținătoarea colecției Hoppé (E. O. Hoppé Estate Collection). Cu acest prilej, au fost publicate două volume, bine ilustrate: catalogul românesc al expoziției¹⁰⁶ și un album în limba engleză¹⁰⁷. Cu ocazia vernisajului, care a avut loc pe 21 mai 2019, domnul Graham Howe, director fondator la Curatorial Assistance, un reputat istoric al fotografiei, a conferențiat în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu” al Bibliotecii Academiei Române despre *A Londoner Travelling through Romania*, expunere ce s-a bucurat de unanimă apreciere din partea numerosului public. Ziua următoare, Domnia Sa a participat la lansarea celor două volume Hoppé la Jockey Club, unde a susținut o nouă prelegere.

El nu a fost singurul nostru oaspete străin invitat să conferențieze la Academia Română. În 2012, l-am întâmpinat, la Institut și la Academia Română, pe prof. Larry Schaaf, somitate în domeniul cercetării tehnicilor de pionierat ale fotografiei, în special al calotipiei și biograf al lui William Henry Fox Talbot, a cărui corespondență și operă a inventariat-o, cu acribie științifică, publicând mai multe lucrări de referință. El a fost *keynote speaker* la conferința ocazionată de bicentenarul nașterii plasticianului și fotografului Carol Popp de Szathmari. Cu aceeași ocazie, am fost vizitați de prof. Monika Faber, fondator și director la Photoinstitute Bonartes din Viena, distins istoric al fotografiei din Europa Centrală, care a susținut o interesantă comunicare despre Andreas Groll, un fotograf vienez care a făcut o documentare în Banat. Dr. Christian Fuhrmeister, secretarul general al RIHA, a fost invitat, în octombrie 2013, să participe la Conferința „After Brâncuși”. Un apreciat teatrolog, prof. dr. Daniel Meyer-Dinkgräfe de la School of Fine and Performing Arts al Universității din Lincoln, Marea Britanie, a susținut prelegerea *Enhancing Knowledge about Theatre Through Consciousness Studies*, pe 17 martie 2016. Prin relația de reciprocă stimă și prețuire, am reușit să-l convingem pe prof. Steve Yates din Albuquerque, New Mexico – o personalitate de primă mărime în lumea istoriei și artei fotografice – să ne viziteze și să țină două conferințe, în anul 2015, după cum urmează: pe 12 mai, în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu”, expunerea cu tema *Proto Modern Photography: Innovators of Modernist Discourse* și pe 14 mai, în amfiteatrul Universității Naționale de Arte, conferința intitulată *László Moholy-Nagy: Photographic Paradigm for the Next Century*, ambele bucurându-se de mare succes din partea unei asistențe de specialitate. L-am avut oaspete pe dl. Yates

¹⁰⁶ Adrian-Silvan Ionescu (coordonator), *Portretul unei țări. România Mare în fotografiile lui Hoppé, 1923*, Catalog, București, 2019.

¹⁰⁷ Graham Howe, Adrian-Silvan Ionescu (editors), *Hoppé's Portrait of a Country. Photographs of Greater Romania, 1923*, Curatorial Books, Pasadena, 2019.

și în 2017, când a avut o comunicare la Conferința Internațională *Rhetorics of War in the Arts (1917-2017)*, și tot atunci i-am organizat o expoziție, intitulată „East/West Reconstructed”, la Galeria Simeza, cu propriile lucrări, pentru că este și artist vizual.

Alți invitați au fost prof. Alan Griffiths din Halifax, Nova Scotia, Canada, care a susținut expunerea *Luminous-Lint: Weaving a Multi-dimensional Tapestry on Photohistory. Challenges and Opportunities* (23 octombrie 2018) și Hans Christian Adam, prolific autor și avid colecționar de carte de fotografie din Göttingen care a conferențiat despre *Muybridge and Movement* (26 februarie 2019).

Nu am uitat să ne omagiem înaintașii: pe 28 noiembrie 2018, am găzduit, la sediul Institutului, un medalion Ion Frunzetti, prilejuit de împlinirea centenarului nașterii sale, la care au luat parte și au cuvântat venerabili colegi și admiratori ai marelui critic și istoric de artă – Adina Nanu și Florica Cruceru, aceasta din urmă, editoare a unor culegeri de articole ale celui comemorat –, unii subalterni, din vremea directoratului său, așa cum este Ioana Vlasiu, precum și câțiva dintre foștii studenți care au deprins de la el bazele teoriei și limbajului criticii de artă (Ruxandra Demetrescu, Ruxandra Dreptu, Adrian-Silvan Ionescu).

Ne-am străduit să îmbogățim patrimoniul Academiei Române cu o colecție de artă de mare valoare, sfătuindu-i pe posesori, Dan și Liana Nasta – aflați în căutarea unei instituții serioase și sigure căreia să-i ofere prețioasele obiecte adunate de-o viață – să o doneze celei dintâi instituții savante a țării, fapt ce s-a concretizat în scrisoarea lor de intenție, înregistrată sub nr. 481/17.02.2012 ce a avut drept efect acceptarea donației de către Prezidiul Academiei Române, în ședința din 13 decembrie 2012 (cf. adresei Secretarului General al Academiei Române către Serviciul Juridic, înregistrată sub nr. 975/14.12.2012). Pentru a demonstra valoarea acestei colecții particulare, am contribuit cu un text la placheta *Un vis împlinit. Colecția Liana și Dan Nasta*, editată de Călin Demetrescu, în care era prezentată personalitatea donatorilor și erau comentate unele dintre piesele cele mai însemnate, ilustrate în catalogul aferent¹⁰⁸. Din păcate, donația nu s-a mai putut concretiza, din cauza morții neașteptate a doamnei Nasta (2013) și a avansatei scleroze a domnului Nasta, ce a făcut imposibilă semnarea actelor. Abia la câțiva ani buni după trecerea sa la cele veșnice, această importantă colecție și-a găsit spațiul de expunere publică în Muzeul Colecțiilor de Artă, unde a fost inaugurată pe data de 11 decembrie 2019.

Biblioteca Institutului s-a îmbogățit cu arhiva și tomurile rămase de pe urma unora dintre cercetătorii ce au trecut în eternitate precum Vasile Drăguș, Barbu Brezianu, Theodor Enescu și Petre Oprea. Doina Lemny a făcut, în 2017, o importantă donație de carte franceză și de cataloage de expoziții. Între 1996 și 1998, Fundația Getty din Los Angeles, California a făcut o donație de 50.000 dolari pentru achiziționare de cărți prin Getty Grant Program for Libraries. Din acea sumă au fost procurate 628 de volume și 319 periodice de specialitate. Pe 12 iunie 2017, am fost vizitați de dr. Thomas Gaehtgens, director al Getty Research Institute și de dr. Elizabeth Mansfield, Senior Program Officer la Getty Foundation care se aflau într-un turneu al institutelor de cercetări din Europa de est. Oaspeții au fost impresionați de bogăția bibliotecii noastre și au promis că vor expedia un lot de publicații pentru a îmbogăți patrimoniul. Pe data de 4 august, același an, au fost primite două colete cu un număr de 28 albume și substanțiale monografii. În momentul de față, biblioteca Institutului nostru posedă un număr de 83.688 volume.

Pentru amenajarea și rearanjarea interiorului colecției fondatorului Institutului în Casa-muzeu G. Oprea din str. Dr. Clunet nr. 16 – ce fusese mutată, în chip arbitrar, în 1978, de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, la Muzeul Colecțiilor de Artă, ignorându-se stipulațiile testamentare ale colecționarului – au fost invitați câțiva cercetători care s-au străduit să reconstituie, până la identitate, acel spațiu. La această activitate, au fost implicați Ramona Caramela, Ioana Apostol, Virginia Barbu, Eduard Andrei, sub atenta coordonare a lui Adrian-Silvan Ionescu. După Conferința *G. Oprea – profesor, ctitor, donator*, ținută în Aula Academiei Române pe 27 noiembrie 2019 – data nașterii colecționarului – participanții s-au deplasat la Casa-muzeu G. Oprea pentru inaugurarea sa, după restaurarea și consolidarea clădirii și panotearea valoroaselor opere de artă.

Prin efort colectiv, Institutul de Istoria Artei „G. Oprea” a reușit să obțină mai multe grant-uri care au permis extinderea cercetărilor și au avut drept rezultat elaborarea unor studii de anvergură ce au fost publicate în periodicele noastre. Astfel, în intervalul 2003-2005 s-a derulat proiectul nr. 3-108/13.11.2003 „Efectul Marin Preda în arta românească” al cărui director a fost Daniela Gheorghe, șefa Compartimentului Artele spectacolului – teatru și film. Anul 2011 a fost foarte generos cu Institutul, atunci fiind câștigate două proiecte de la CNCS: „Sfântul din Montparnasse» de la document la mit. 100 de ani de exegeză

¹⁰⁸ Călin Demetrescu, *Un vis împlinit. Colecția Liana și Dan Nasta*, București, 2012.

brâncușiană” (proiect PN-II-ID-PCE-2011-3-0200) având ca director pe Ioana Vlasiu și, după pensionarea sa, pe Adrian-Silvan Ionescu și „Text și imagine în pictură românească din secolul al XVI-lea” (proiect PN-II-ID-PCE-2011-3-0336), avându-l ca director pe Constantin Ciobanu.

În 2018, a fost câștigat Proiectul 53 PCCDI „Elaborarea de metodologii complexe privind atribuirea și autentificarea unor picturi medievale și premoderne din patrimoniul național” IDArt (2018-2020), PN-III-P1-1.2-PCCDI2017-0812, ce se va încheia în 2020 și al cărui director este A.-S. Ionescu.

Pentru valoarea studiilor lor editate, mai mulți cercetători ai Institutului au fost distinși cu prestigiosul Premiu „George Oprescu” al Academiei Române, după cum urmează:

1993 – Mihai Gramatopol pentru lucrarea *Artele miniaturale în Antichitate*, 1991

1995 – Ioana Christache-Panait pentru lucrarea *Arhitectura de lemn din Transilvania. Județele Alba, Mureș și Harghita*, 1993

2002 – Tereza Sinigalia pentru lucrarea *Arhitectura civilă de zid din Țara Românească în secolele XIV-XVIII*, 2000

2011 – Corina Popa, Ioana Iancovescu, pentru lucrarea *Mănăstirea Hurezi*, 2009

2012 – Suzana Móré Heitel pentru lucrarea *Începuturile artei medievale în bazinul inferior al Mureșului*, 2010

2017 – Ioana Vlasiu pentru lucrarea în colaborare cu Ioan Șulea și Cora Fodor *Ion Vlasiu*, 2015

2018 – Cristian Robert Velescu pentru lucrarea *Rodin, Meunier, Brâncuși și cultura clasică*, 2016

2018 – Dana Jenei pentru lucrarea *Goticul în Transilvania. Pictura (c.1300-1500)*, 2016

2019 – Virginia Barbu, Ioana Beldiman, Ruxanda Beldiman, Olivia Nițiș, Cotina Teacă, Ioana Vlasiu și Adrian-Silvan Ionescu pentru lucrarea *Artiștii români în străinătate (1830-1940). Călătoria, între formația academică și studiul liber*, 2017 (ultimii doi au fost doar nominalizați fără a primi premiul fiind deja laureați din 2017 și, respectiv, 1992).

Doi dintre membrii colectivului nostru au fost distinși cu titlul de Doctor Honoris Causa al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice a Republicii Moldova din Chișinău: este vorba de Adrian-Silvan Ionescu pe 4 noiembrie 2016¹⁰⁹ și Manuela Cernat pe 24 martie 2018.

Pentru înfrigurata activitate și pentru rezultatele notabile ale cercetărilor, date publicității în volume de referință și cu valoare perenă în domeniu, Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” își dovedește marea utilitate între institutele de cercetări ale Academiei Române. Având în vedere aceste merite, prin Decretul Nr. 418/19 mai 2014 semnat de Președintele României, Traian Băsescu, Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” a fost distins cu **Ordinul Meritul Cultural** în grad de ofițer, categoria H „cercetare științifică”, la împlinirea celor 65 de ani de rodnică activitate.

În 1969, cu prilejul celebrării celor 20 de ani de existență a Institutului, a avut loc o sesiune festivă în zilele de 12-14 iunie, iar Mircea Popescu a semnat, în nr. 2 al revistei „Studii și Cercetări de Istoria Artei”, un amplu material despre acea aniversare și despre realizările din intervalul scurs de la fondare¹¹⁰.

De 50 de ani, nu am mai avut, până azi, o asemenea solemnitate. Am organizat și noi, cei de astăzi, o asemenea conferință, pe 21-22 octombrie 2019, în Aula Academiei.

Să ne bucurăm împreună de vârsta ce, pentru instituție, bate la poarta senectuții dar, prin personalul acesteia, întinerește mereu!

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT AD INFINITUM!

Adrian-Silvan Ionescu

¹⁰⁹ *O mare cinste pentru Institutul nostru*, în SCIA Seria Artă plastică, serie nouă, tom 6 (50)/2016, p. 275-277.

¹¹⁰ Mircea Popescu, *20 de ani de activitate a Institutului de Istoria Artei*, în SCIA, Seria Artă plastică, tom 16, nr. 2/1969, p. 167-181.

